Poštnina plačana v gotovini.
Leto 65. Štev. 9. Maribor, dne 25. februarja 1931. Posamezna številka stane Din 1.50.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo. Cene: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—. — Poštno-čekovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratom: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.-, 1/8 strani Din 250.-, 1/16 str. Din 125.-, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Slika o preobremenitvi naših občin.

(Piše kmet ob Savinji.)

Kakšna bremena mora nositi naš kmet kot davkoplačevalec, nam med drugim kažejo proračuni naših občin. Kakor slišimo, je večina občin morala zvišati doklade. Kr. vlada, kakor tudi banske uprave in sresko načelstvo pošiljajo pogoste okrožnice in odloke, v katerih se naroča krajevnim šolskim odborom in županstvom čim večja štednja v izdatkih. Pa kaj vse to pomaga, ko so se z nekaterimi zakoni tako preobremenile naše občine, da se vkljub največji štedljivosti morajo doklade dvigniti. V mislih imam tukaj šolski zakon z dne 9. dec. 1929. Da navedem eden zgled, kaže proračun občine Marija Gradec za leto 1931, kako se dvigajo stroški ravno za šolstvo. Davčna podlaga, to je v občini predpisani neposredni državni davek znaša svoto D 93.281.67. Na to svoto se je naložila 110 odstotna doklada, kar znese 102.609.33 Din. Na vino se je naložila 100% doklada, oziroma na zmanjšano državno trošarino 200% doklado, kar je preračunano na 20.000 Din. Vsi dohodki v občini so predvideni v znesku 127.369.83 Din. Izdatki pa kažejo sledečo sliko: Največja postavka in sicer v znesku 50.956.18 Din, gre za šolstvo. V l. 1930 so stroški za šolstvo bili predvideni v proračunu še samo v znesku 33.933.68 Din in so se vsled novega šolskega zakona za leto 1931 pomnožili za 17.922 Din. Omeniti se mora, da so v šolskih proračunih samo redni tekoči izdatki, nikjer pri nobeni šoli pa niso predvidene nove stavbe. Za občinske ceste je predviden v proračunu znesek 21.050 Din, za ubožni zaklad pa Din 20.255. Šolstvo, ceste in skrb za reveže so torej najvišje postavke v proračunu. — Proračun za leto 1930 se je kril s 100% doklado; kakor že zgoraj omenjeno, se je po načrtu občinskega odbora zvišala doklada na 110%. Izdatki so itak nastavljeni kolikor mogoče nizko. S tem, da so se občinam naložila nova bremena, ne bo mogoče skupnih davkov znižati. Za nekoliko znižani državni davek, odnosno banovinske in cestne doklade, se pa zvišujejo občinske, tako da ostanemo pri istem kot lansko leto. Kako bo v banovinskem cestnem skladu predvidena taksa na vprežno živino ter izvrševanje banovinskega pravilnika o kuluku obremenila naše kmete in njihovo gospodarstvo, v tem hipu ne moremo povedati. To pa je gotovo in nikdo tega ne more tajiti, da so se dohodki našega kmeta davkoplačevalca v par mesecih zmanjšali za polovico.

IZ RAZNIH DRŽAV

Bolgarsko-grški spor. Od prevrata sem se je že večkrat pripetilo, da je prišlo med bolgarsko ter grško obmejno stražo do medsebojnega nepotrebnega streljanja ter pobijanja. Baš s takim sporom imata v novejšem času opravka Bolgarija ter Grčija, med katerima posreduje angleški zunanji minister Henderson. V tem sporu očitajo bolgarskemu zunanjemu ministru popuščanje in je možno, da bo prisiljen, da odstopi.

Resen gospodarski položaj v Rumuniji. S francoskim posojilom, o katerem smo poročali, da bo rešilo Rumunijo iz gospodarske zagate, ne bo nič. Ako se zunanje večje posojilo ne bode uresničilo, zatrjuje ministrski predsednik Mironescu, da bode vlada morala odstopiti. Listi pišejo z vso resnostjo, da bo pozvan h krmilu vlade voditelj kmečke stranke Maniu, ki bo sestavil močno vlado iz vseh strank, ki bo uživala zaupanje naroda in zunanjega sveta. Kralj Karol bo porabil 14 dni za potovanje med narodom, da se bo poučil osebno o življenjskih razmerah in o premoženjskem stanju davčnih obvezancev.

Avstrijski poljedelski minister Adolf Thaler. Minister je obupal nad gospodarsko bodočnostjo Avstrije, bo odstopil in se izselil z 20 Tirolci v Paraguay v Južno Ameriko.

Fašistična Italija se trudi na vse načine, da bi znižala cene živilom, pa se temu zoperstavljajo trgovci, ki so baje nahujskani od protifašističnih organizacij. Italijanska industrijska podjetja so brez kreditov, tajna policija pa vedno znova odkriva tajne protifašistične organizacije in polni zapore z osumljenci.

Napad na albanskega kralja. Na Dunaju se je mudil albanski kralj Ahmed Zogu. V noči 21. februarja pri vstopu v avtomobil sta oddala na kralja dva bivša albanska oficirja 12 strelov. Ahmed Zogu je ostal nepoškodovan. Smrtno zadet je bil le kraljev pribočnik in polkovnik Libohova je dobil strel v meča. Napadalca so na Dunaju takoj aretirali.

V nemški parlament se še niso povrnili narodni socijalisti, pač pa nemški nacijonalci. Radi odsotnosti nemških narodnih soc. napovedujejo Brüningovi vladi težkoče v parlamentu pri razpravi o proračunu državnega brambenega ministrstva, za katerega gotovo ne bodo glasovali socijalni demokratje. Ako ne bo šlo delo s parlamentom, je možna tudi centrumaška in socijaldemokraška koalicijska diktatura ki bi bila najhujši udarec po nacijonalistični opoziciji.

Poljsko ustavo bodo spremenili. Na Poljskem nameravajo spremeniti ustavo in upravo. Je že izdelan načrt o novih mejah ter upravnih enotah. Vojvodstva bodo urejena tako, da bode v vsaki upravni enoti večina prebivalstva poljska in da bodo Nemci v manjšini povsod, kjer sploh prebivajo.

Nova vlada na Španskem. Zadnjič smo poročali, da bo sestavil vlado na Španskem Sanhez Guerra, ki pa je vrnil tozadevni mandat kralju. Sestava vlade iz kralju zvestih (monarhističnih) strank se je posrečila admiralu Aznarju. V njegovi vladi je tudi bivši ministrski predsednik general Berenguer kot vojni minister. Nova vlada bo izvedla volitve v občinske ter pokrajinske svete in sklicala po nekaj mesecih ustavotvorno skupščino z omejenimi pooblastili. Izvenvladne stranke pa napovedujejo admiralovi vladi najostrejšo opozicijo in zanetenje splošne stavke.

Angleški finančni minister Snowden je napovedal, da bode znašal primanjkljaj angleškega državnega računa 40 do 50 milijonov funtov šterlingov. Ra-

di ravnoteženja proračuna je na vidiku povišanje davkov, ker delavska Macdonaldova vlada vendar ne more nastopiti z zmanjšanjem mezd ali podpor brezposelnim.

Iz že pomirjene Indije. Iz zapora izpuščeni voditelj indijskih nacijonalistov Gandhi je imel že daljše spravne razgovore z indijskim podkraljem. Angliji zvesti indijski maharadže (knezi) vabijo angleškega kralja Jurja, naj bi prišel leta 1932 sam v Indijo, da bode otvoril parlament svobodnih indijskih združenih držav v Novem Delhiju. Trdijo, da se bo kralj odzval temu povabilu.

Spremenljivo vreme je čas katarjev dihalnih organov. Obolenja dihalnih organov so zelo nadležna in postanejo pogosto tudi dolgotrajna, osobito ako se jih zanemarja. Zato pričnite z zdravljenjem takoj na sledeči najbolj enostaven in uspešen način: Popijte dnevno dve do tri čaše **Radenske zdravilne vode** s toplim mlekom. 1442

PO KATOLIŠKEM SVETU

150-letnica cerkvenega jožefinizma.

V dobi raznih jubilejev ne bo odveč, da se tudi spominjamo 150letnice cerkvenega jožefinizma v tistih škofijah naše jugoslovanske države, ki so prej pripadale nekdanji avstrijsko-ogrski monarhiji. Z imenom jožefinizma se zaznamuje nedovoljeno poseganje državne oblasti v cerkvene zadeve, ki ga je vršil avstrijski cesar Jožef II., od kojega ima to postopanje proti Cerkvi svoje ime. Ta avstrijski cesar je bil pod močnim vplivom Cerkvi sovražnih framasonov ali prostozidarjev. Takoj v drugem letu svojega samostojnega vladanja, to je leta 1781 — torej ravno pred 150 leti — je cesar Jožef II. prepovedal škofom in drugim cerkvenim poglavarjem občevanje z rimskim papežem. Papež je mogel stopiti v stik z avstrijskimi škofi in škofje z njim samo potom dunajske dvorske kanclije. Tudi s svojimi verniki niso smeli škofje neposredno občevati, temveč so morali svoja pastirska pisma škofljanom pošiljati preko cesarskih uradov, glavarstev itd. Ker so samostani velikega pomena v katoliški Cerkvi, je Jožef II. od l. 1782 do l. 1786 dal zapreti 738 samostanov ter razgnati 20.000 redovnikov in redovnic. Premoženje samostanov je država zaplenila in mnogokje se je zapravilo, zavrglo ali pa šlo drugače v izgubo. Samostanska poslopja so prešla v lastnino države, ki jih je uporabila kot kasarne ali prostore raznih uradov. Takšnih poslopij je tudi v Sloveniji precejšnje število. Odprava samostanov je Slovenijo hudo zadela. Na ozemlju Slovenskega Štajerskega so bili razpuščeni najpoprej frančiškanski in dominikanski tretji red in nato postopno naslednji samostani: dominikank v Marenbergu in Studenicah, žičkih kartuzijancev, pavlincev v Olimju, celestink v Mariboru, kapucinov v Mariboru (sedaj frančiškanski), minoritov v Mariboru (nekdanja prostorna cerkev je bila spremenjena v vojaško skladišče, samostan pa v vojašnico ob Dravi), avgustincev na Muti in v Radgoni, minoritov v Sl. Bistrici, dominikancev v Ptuju, kapucinov v Ptuju, frančiškanov v Ormožu in dominikancev v Novem kloštru v Savinjski dolini. Minoritski samostan v Celju je l. 1808 ukinil cesar Franc. Ukinitev je bil za naše kraje in naše ljudstvo hud udarec v socialnem, zlasti pa v prosvetnem oziru, ker so samostani imeli svoje šole, ki se je v njih izšolal marsikateri sin slovenskega ljudstva.

Papež Pij VI. je kljub svoji starosti in bolehnosti šel na Dunaj, da bi cesarja odvrnil od njegove absolutistične cerkvene politike. Na svojem potovanju na Dunaj se je Sv. Oče ustavil v raznih krajih Slovenije, med drugimi tudi v Mariboru. V Maribor je prišel iz Celja 18. marca ter je stanoval v mariborskem gradu, ki je bil lastnina grofa Henrika Brandisa. Na Jožefovo je po sv. maši podelil iz lože na Grajskem trgu zbranemu ljudstvu apostolski blagoslov. Potem je nadaljeval svojo pot proti Gradcu. Na Dunaju je bival eden mesec, to je od 22. marca do 22. aprila l. 1782. Vsi njegovi napori, da bi cesarja prepričal o nedopustnosti in kvarljivosti njegove politike, so bili zaman. Jožef II. je po odhodu papeževem svojo nastopanje proti Cerkvi nadaljeval in poostril. Iz Cerkve je hotel napraviti ustanovo, ki bi samo služila državi. Škofijska bogoslovna semenišča so se odstranila ter nadomestila z generalnimi semenišči, ki so bila popolnoma v državnih rokah ter se je v njih pouk vršil s pomočjo necerkvenih učnih knjig. Celo tako daleč je šel cesar v svojem zaželjenem gospostvu nad Cerkvijo, da je sam izdajal naredbe o procesijah, romanjih, bratovščinah, ki jih je prepovedal ter nadomestil samo z eno pod imenom »dejavne ljubezni do bližnjega«, o pogrebih, postih, pridigah in celo o tem, koliko sveč sme pri kakšni maši goreti na oltarju. Vsled tega ga je pruski kralj Friderik Veliki počastil s podsmehljivim priimkom »brat mežnar«. Ko je Jožef II. l. 1790 umrl, so bile nekatere njegove naredbe, zlasti tiste, ki so bile za Cerkev najtežje, razveljavljene. Duh te cerkvene politike, ki je znana pod imenom jožefinizma, pa je trajal naprej še kakšnih 60 let ter je prizadel katoliški Cerkvi v nekdanji Avstriji veliko škodo. Cerkvi vsekane rane je zacelil katoliški preporod, ki mu je v Slovenski Štajerski odprl vrata veliki škof Slomšek.

— — —

Mestni svetnik iz Milana proglašen blaženim. Minulo nedeljo je bil v Vatikanu slovesno proglašen blaženim Contardo Ferini. Profesor Ferini je bil pred 32 leti član mestnega sveta v Milanu na Italijanskem in je oskrboval z največjo natančnostjo mestne finance. Odlikoval se je na polju dobrodelnosti in radi tega je bila zahteva ljudstva, da se ga prišteje blaženim in svetnikom.

*

Župnikov morilec priet.

Dne 18. februarja je padel v roke pravice morilec župnika v Mengšu. — Zločinec je komaj 19letni Ivan Lakner, ki je kljub mladosti že vsestranski nebodigatreba. Vrnil se je domov po zločinu in poslal obleko h krojaču, da bi mu jo prelikal. Krojač je našel v njegovi suknji večjo svoto denarja in hranilno knjižico, in obvestil o tem bližnje orožnike. Žandarji iz postaje Radna pri Sevnici so Laknerja zagrabili na njegovem domu pri starših, kamor je sicer redko zahajal. Kmalu po aretaciji je zločinec priznal, da je izvršil on roparski umor na župnika g. Kušarja v Mengšu. Zločinca so prepeljali žandarji v Ljubljano in ga oddali v nadaljno zasliševanje policiji.

Lakner je priznal pri zasliševanju, da je po umoru župnika istemu vzel iz žepa ključe od blagajne in oropal iz nje 30.000 Din. 2000 Din je izdal v Ljubljani za novo obleko, da bi izbrisal za seboj sled, 8000 Din je naložil v poštno hranilnico, 15.000 Din je baje skril pod nekim mostom v Ljubljani, ostanek so našli pri njem.

Denarja, ki bi naj bil skrit pod mostom, niso našli. Trgovci, kjer je kupil Lakner obe novi obleki, so ga takoj prepoznali.

Roparski morilec že ima z dvema tovarišema na vesti več vlomov ter tatvin in je že bil osemkrat predkaznovan.

Po preiskavi je izročila ljubljanska policija zločinca sodišču v Ljubljani.

*

NOVICE

Bivši ministrski predsednik in minister dr. Anton Korošec bo imel na belgrajskem vseučilišču zanimiva predavanja o zadružništvu.

Zlato poroko je obhajal dolgoletni bivši tehnični vodja Cirilove tiskarne v Mariboru gospod Leon Brože s svojo soprogo Matildo. Zaslužnemu delavcu naše častitke!

»Gostilničarski list«, glasilo mariborske in ljubljanske zveze gostilničar